

Posudek:

PIŠKULA, Jiří: *Dějiny adventizmu sedmého dne v českých zemích (1890-1989)*. Disertační práce. UK ETF, Praha 2007, 201 s.

Předložená disertační práce splňuje po formální stránce všechny náležitosti tohoto druhu textu. Jde o práci původní, s rozsáhlým poznámkovým aparátem, seznam použitých pramenů a literatury je obdivuhodný, práce je čtivá a přesvědčivě vyargumentovaná. Hned v úvodu tak konstatují, že případné drobné připomínky nemají snížit hodnocení disertace jako vynikající.

Jiří Piškula se věnuje tématu, které nemá v takovémto rozsahu a záběru dosud zpracování, což není jednoduché. Souhrnné dějiny adventizmu v českých zemích (byť již vynechal poslední dvacetiletí po pádu komunistického režimu) pojal primárně jako výklad vztahu dvou institucí – církve a státu -, dokázal však i při tomto „omezení“ text „zolidnit“ a podnikat pravidelné sondy do vztahů mnohem subtilnějších – církve/věřících a vnější společnosti. Rozsáhlá pramenná základna, kterou bohatě využil, mu neslouží k ostrým a jasným soudům, ale k vznášení otázek po motivaci a smyslu jednání, po omezeních, které jedince či církev vedou. Nebojí se otevírat i silná a bolestivá témata, jako je spolupráce s „mocí“, ať už ve smyslu „vrchnosti“ nebo konkrétně Státní bezpečnosti, uvažuje i nad jistým dějinným údělem malých církví, vedených (z více důvodů) k jinému, apolitickému, vztahu k vnější mocenské struktuře než církve velké etablované. Jakkoliv je to tedy práce primárně historická, je vidět autorův přehled o ostatních sociálních vědách, hlavně sociologii, a pochopitelně i o teologii.

V úvodní části autor dobře definuje cíle studie i její limity (mj. upozorňuje na problematičnost geografického vymezení tématu, vzhledem k jisté nestabilitě pojmu české země) a ze sociologického pohledu vykládá pojmy církev a sekta, které jsou pro dějiny adventizmu značně důležité. Již v této části upozorňuje na téma, jež se v práci vrací a to na „nejasnou pozici“ malých náboženských skupin ve společnosti, což je pro něj jeden z klíčů k chápání a možnosti popisu dějin adventizmu. Po těchto pasážích pak následují kapitoly více historické, počínaje vznikem adventizmu ve Spojených státech amerických a jeho přenesením do Evropy.

Není cílem tohoto posudku shrnovat a ve zkratce vykládat k čemu Jiří Piškula v jednotlivých kapitolách došel. Jednoduše lze shrnout, že skrze získané prameny autor dokázal velmi podrobně popsat počátky českého adventizmu i peripetie, jimiž církev prošla v 20. století. Vyzdvihnout bych měl úvodní kapitoly o prvních adventistech u nás, kde čtenář poznává nejen historická „fakta“, ale z textu dýchá i chiliastická atmosféra počátků církve, stejně jako jisté kouzlo starého světa Rakouska – Uherska. Další velmi silná kapitola je věnována padesátým letům, období zákazu a obnovy církve, kde jednak Jiří Piškula zúročil letité bádání v archivu SÚC a SPVC, jednak dokázal proniknout hluboko až k jednotlivci, stylu jeho jednání a složitosti motivací. Pro historika je zajímavé sledovat selektivnost paměti, která zde vystupuje v konfrontaci pozůstalostí, svědectví a úředních materiálů, stejně jako omezenost běžného výkladového konceptu mocných a ovládaných v komunistických režimech. Před čtenářem zde zřetelně vystupují limity vyjednávání, interpretační posuny, cíle a strategie zúčastněných stran. V tomto kontextu je pak asi jedinou „slabinou“ práce část 7. kapitoly, věnovaná normalizačnímu období. Jen stručné shrnutí, nepodobné podrobnějším předchozím kapitolám, vyvolává otázku, zda jde o problém pramenné základny nebo zda autor nechtěl jitrřit věci, které jsou přece jen živější než ostatní. Ať tak či tak, čtenář je zde přece jen trochu ošizen. Jinak nemám prakticky žádné věcné výtky, nejsem si jen jistý, zda určitě platí, že úředníci a soudci první republiky „byli i nadále pod vlivem katolicizmu“ (s.60), respektive nevím, jak to autor myslí. Zároveň je poněkud zavádějící informace o katolických biskupech, kteří v roce 1951 složili slib věrnosti republice, neboť šlo jen o pár zbývajících, dosud pobývajících na omezené svobodě (s.92).

Shrnutí je jednoduché. Jde o velmi kvalitní práci, kterou plně doporučuji k obhájení a udělení příslušného titulu. Doporučuji také hledat cestu k jejímu plnému nebo částečnému vydání.

V Praze dne 25.8. 2007

Jaroslav Cuhra, Ph.D.

